

Θεωρία Οικονομικής Πολιτικής

Διάλεξη 5: Ζητήματα Οικονομικής Πολιτικής II

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

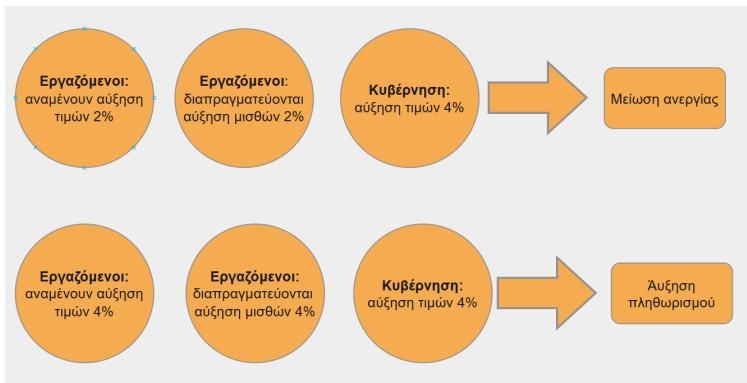
Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Διδάσκων: Γιώργος Μαυρόπουλος

Οκτώβριος 14, 2024

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Αξιοπιστία

- Έστω μια οικονομία όπου η ανεργία οφείλεται και στο κόστος εργασίας.

- Η αλληλεπίδραση κυβέρνησης και φορέων οδηγεί σε αναποτελεσματικότητα (πληθωριστικές πιέσεις).

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Αξιοπιστία

- Πειρασμός παραπλάνησης φορέων στο όνομα του γενικού συμφέροντος.
- Αποτυχία κυβέρνησης να πείσει για την αξιοπιστία της.
- Ανεξαρτητοποίηση Κεντρικών Τραπεζών στο όνομα της αξιοπιστίας.

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Αξιοπιστία

ΣΧΗΜΑ Β2.8.1

Προσδοκίες πληθωρισμού στην ευρωζώνη, 1999 – 2016

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Ηθικός κίνδυνος

- Ο **ηθικός κίνδυνος** είναι ένα γνωστό πρόβλημα στη θεωρία ασφάλισης. Μειώνοντας το αναμενόμενο κόστος των μελλοντικών ζημιών, η ασφάλιση οδηγεί σε μεγαλύτερη ανάληψη κινδύνων.
- Η **οικονομική πολιτική μπορεί να παρέχει ασφάλιση**: η κεντρική τράπεζα βοηθά τράπεζες που αντιμετωπίζουν έλλειμμα ρευστότητας ή όταν η κυβέρνηση διασώζει μια επιχείρηση με οικονομικά προβλήματα, ή όταν η πολιτική σταθεροποίησης αποτρέπει μια ύφεση.
- **Εκ των υστέρων Οικονομική Πολιτική**: αφού έχει γίνει η πλημμύρα, υπάρχουν πολύ καλοί λόγοι που η κυβέρνηση θέλει να βοηθήσει τους πλημμυροπαθείς.

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Ηθικός κίνδυνος

- **Εκ των προτέρων Οικονομική Πολιτική:** όμως, θα πρέπει είτε να απαγορεύσει τη δόμηση σε περιοχές που είναι πιθανό να πληγούν από πλημμύρες, είτε να υποστηρίξει αξιόπιστα ότι όσοι επιλέγουν να κατοικήσουν εκεί το πράττουν με δική τους ευθύνη.
- Το δίλημμα του ηθικού κινδύνου **οδηγεί σε ασυνεπή συμπεριφορά των υπευθύνων χάραξης πολιτικής.**
- Π.χ.: η Ρωσική χρεοκοπία του 1998 και η χρεοκοπία της Lehman Brothers .

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Χρονική ασυνέπεια

- Η έλλειψη αξιοπιστίας και ο ηθικός κίνδυνος είναι παραδείγματα του φαινομένου που οι οικονομολόγοι ονομάζουν χρονική ασυνέπεια: και στις δύο περιπτώσεις, η αλληλουχία των πολιτικών αποφάσεων που πηγάζουν από τη βελτιστοποίηση σε κάθε περίοδο δεν αποτελούν μια βέλτιστη πολιτική.
- Με άλλα λόγια, το βέλτιστο σημείο εκ των υστέρων και εκ των προτέρων δεν συμπίπτει.
- Π.χ., είναι βέλτιστο εκ των προτέρων να ανακοινώσουμε χαμηλό πληθωρισμό, αλλά είναι βέλτιστο εκ των υστέρων να δημιουργήσουμε ένα πληθωριστικό σοκ.
- Π.χ., είναι βέλτιστο εκ των προτέρων να ανακοινώσουμε ότι οι πλημμυροπαθείς δε θα αποζημιωθούν, αλλά είναι βέλτιστο εκ των υστέρων να μειώσουμε τις συνέπειες.

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Χρονική ασυνέπεια

Υπάρχουν δύο περίοδοι. Σε κάθε περίοδο $t = 1$ και $t = 2$, η οικονομική πολιτική συνίσταται στην επιλογή της τιμής του εργαλείου X_t . Η τιμή που προκύπτει από την μεταβλητή – στόχο Y_t εξαρτάται από τις πολιτικές που ακολουθούνται στις δύο χρονικές περιόδους (το γεγονός ότι το Y_1 εξαρτάται όχι μόνο από το X_1 αλλά και από το X_2 αντανακλά την επιρροή των προσδοκιών). Έτσι:

$$Y_1 = G(X_1, X_2) \text{ και } Y_2 = H(X_1, X_2) \quad (\text{B2.9.1})$$

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Χρονική ασυνέπεια

Ο αντικειμενικός στόχος του υπεύθυνου λήψης αποφάσεων είναι να μεγιστοποιήσει το $U(Y_1, Y_2, X_1, X_2)$. Στην περίοδο 2, μπορεί να επιλέξει μεταξύ δύο κανόνων πολιτικής:

- *Εκ των υστέρων (Ex post) βελτιστοποίηση:* Επιλογή X_2 για μεγιστοποίηση του U , θεωρώντας τα X_1 και Y_1 δεδομένα. Αυτό συνεπάγεται ότι:

$$\frac{\partial U}{\partial Y_2} \frac{\partial Y_2}{\partial X_2} + \frac{\partial U}{\partial X_2} = 0 \quad (\text{B2.9.2})$$

- *Εκ των προτέρων (Ex ante) βελτιστοποίηση:* Επιλογή X_2 για μεγιστοποίηση του U , θεωρώντας το X_1 δεδομένο, αλλά λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι οι προσδοκίες X_2 των ιδιωτικών φορέων θα επηρεάσουν το Y_1 . Αυτό συνεπάγεται ότι:

$$\frac{\partial U}{\partial Y_2} \frac{\partial Y_2}{\partial X_2} + \frac{\partial U}{\partial X_2} + \frac{\partial Y_1}{\partial X_2} \left[\frac{\partial U}{\partial Y_1} + \frac{\partial U}{\partial Y_2} \frac{\partial Y_2}{\partial Y_1} \right] = 0 \quad (\text{B2.9.3})$$

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Χρονική ασυνέπεια

- Οι βέλτιστες πολιτικές δεν είναι συνεπείς χρονικά (Kydland και Prescott, 1977).
- Απάντηση στην χρονική ασυνέπεια συνιστά η εξάλειψη των πολιτικών διακριτικής ευχέρειας.
- Προέκριναν τους σταθερούς κανόνες πολιτικής έναντι των αποφάσεων.

Τα όρια της Εμπιστοσύνης - Επιπτώσεις πολιτικής

- Η κριτική που ασκείται στην αξιοπιστία και τον ηθικό κίνδυνο δίνει έμφαση στη διαχρονική διάσταση των επιλογών πολιτικής και των κινδύνων των δυσμενών μακροπρόθεσμων επιπτώσεων.
- Χάραξη πολιτικών με κανόνες - παροχή ανεξαρτησίας στις κεντρικές τράπεζες, ώστε να διασφαλιστεί η καλύτερη αξιοπιστία.
- Αυτή η προσέγγιση αποδείχτηκε αρκετά επιτυχημένη, ώστε να προταθεί η λύση της ανεξάρτητης αρχής ως μια θεραπεία για τις παγίδες της δημοσιονομικής πολιτικής είτε της στηριζόμενης σε διακριτική ευχέρεια, είτε αυτής που βασίζονταν σε κανόνες.

Περιορισμοί των πληροφοριών

Η συνειδητοποίηση ότι οι πληροφορίες έχουν σημαντικές ασυμμετρίες στην πληροφόρηση, και ότι ο βαθμός των ασυμμετριών πληροφόρησης επηρεάζεται από τις ενέργειες των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών είναι ίσως η πιο σημαντική καινοτομία στην οικονομική επιστήμη του 20ου αιώνα (Joseph Stiglitz, 2000).

Περιορισμοί των πληροφοριών - Εντολέας και εντολοδόχος

- Η ασύμμετρη πληροφόρηση είναι ιδιαίτερα σημαντική για τη συμβατική σχέση μεταξύ αυτού που ονομάζεται γενικά εντολέας (π.χ., ο μέτοχος μιας επιχείρησης ή ο διευθυντής) και ενός ή περισσότερων εντολοδόχων (επιχειρηματίες ή υπαλλήλους).
- Τα προβλήματα αντιπροσώπευσης προκύπτουν σε διαφορετικά επίπεδα χάραξης και εφαρμογής της οικονομικής πολιτικής.
- **Στο παραδοσιακό μοντέλο:** οι Υπουργοί ελέγχουν μια τέλεια διοικητική μηχανή που παρέχει ακριβείς πληροφορίες.

Περιορισμοί των πληροφοριών - Εντολέας και εντολοδόχος

- Ενάντια κεντρικού σχεδιασμού (Friedrich Hayek, 1944).
- Οι οικονομολόγοι έφεραν στο προσκήνιο την ατελή πληροφόρηση και τη στρατηγική συμπεριφορά των κρατικών υπηρεσιών αλλά και των μεμονωμένων γραφειοκρατών, ενώ αντιμετώπισαν ρεαλιστικότερα την έννοια της κυβέρνησης.
- Στην πραγματικότητα, **όταν δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς διαθέτουν προνομιακή πληροφόρηση και τη χρησιμοποιούν στρατηγικά, ο υπεύθυνος λήψης κεντρικών αποφάσεων βρίσκεται σε μια μειονεκτική θέση και οι αποφάσεις που λαμβάνει δεν είναι βέλτιστες.**

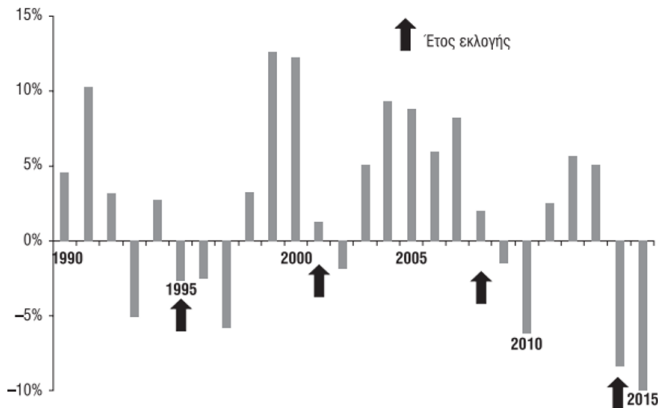
Περιορισμοί των πληροφοριών - Εντολέας και εντολοδόχος

- Κυβέρνηση: κίνητρο για αποκάλυψη πληροφοριών.
Φορείς: προσπάθεια αξιοποίησης πληροφοριών.
- Προτεινόμενη λύση: **ευθυγράμμιση συμφερόντων**.
- Τρόπος: **κατάλληλος σχεδιασμός δημοσίων συμβάσεων** (π.χ., παραχώρηση μέρους των λειτουργικών εσόδων).

Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Γιατί οι πολιτικοί μπορεί να αποκλίνουν απο το γενικό συμφέρον

- Η έκθεση σε έρευνες γνώμης, οι σύντομες εντολές ή η απειλή της απώλειας της πλειοψηφίας στο κοινοβούλιο **καθιστούν την επένδυση στην καλλιέργεια μιας φήμης δύσκολη.**
- Οι κυβερνήσεις εκτίθενται σε πιέσεις από **ομάδες (ειδικών) συμφερόντων.**
- Το πρόβλημα που υποβόσκει είναι ότι οι πολίτες παρουσιάζουν **ετερογενείς προτιμήσεις.** Κάθε ένας από αυτούς χρησιμοποιεί το πολιτικό σύστημα, ώστε η συλλογική απόφαση να αντανακλά – στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό – τις προτιμήσεις του.
- Εκλογικός κύκλος.

Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Γιατί οι πολιτικοί μπορεί να αποκλίνουν από το γενικό συμφέρον

ΣΧΗΜΑ 2.2

Ρυθμός αύξησης του τοπικού επιπέδου των ακαθάριστων επενδύσεων παγίου κεφαλαίου στη Γαλ-

Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Γιατί οι πολιτικοί μπορεί να αποκλίνουν απο το γενικό συμφέρον

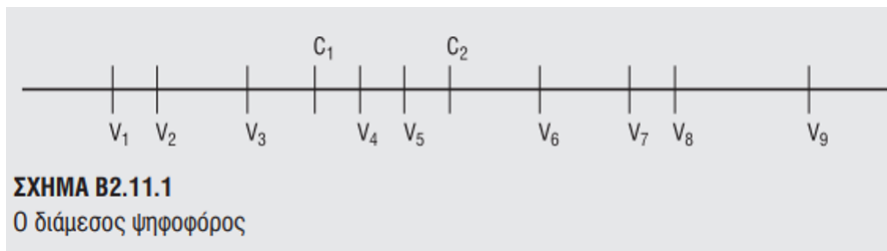
- Οι κυβερνήσεις μπορεί να είναι **κομματικές** - Ο ανταγωνισμός των κομμάτων εξουσίας - **Πόλωση και δημόσιο χρέος** (Persson και Tabellini, 1999).
- **Περιφερειακές διαφορές και πιέσεις**. Σε αυτές τις περιπτώσεις, κάθε παράταξη (ή περιοχή) προσπαθεί να αποσπάσει από την κυβέρνηση υλικά οφέλη, των οποίων τα αντίστοιχα μακροοικονομικά κόστη θα κατανεμηθούν στο σύνολο του πληθυσμού.

Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Η συμπεριφορά των πολιτικών

- Αν οι πολιτικοί παρακινούνται μόνο από την (επανα)εκλογή και οι ψηφοφόροι είναι καλά ενημερωμένοι, οι αποφάσεις θα συνέπιπταν με τη **μεγιστοποίηση της κοινωνικής ευημερίας**.
- Η ψήφος της πλειοψηφίας παρέχει ένα κυρίαρχο ρόλο στο **διάμεσο (κεντρώο) ψηφοφόρο**.

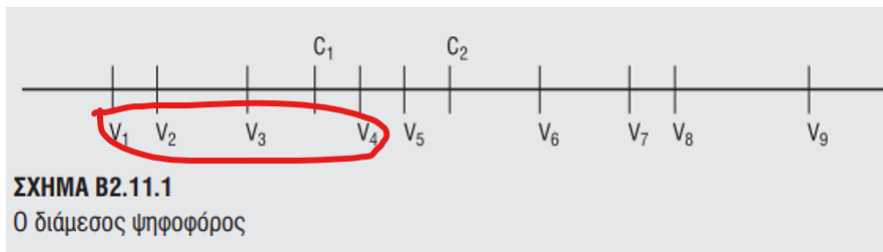
Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Η συμπεριφορά των πολιτικών

- C_1 και C_2 υποψήφιοι και V_1, \dots, V_9 ψηφοφόροι.

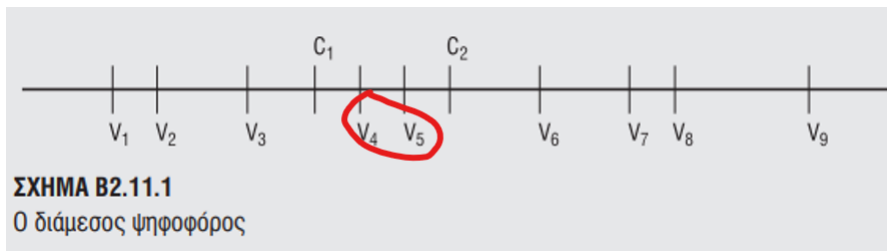
Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Η συμπεριφορά των πολιτικών

- V_1, \dots, V_4 πιο κοντά σε C_1 .

Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Η συμπεριφορά των πολιτικών

- C_1 και C_2 στοχεύουν σε V_5 και V_4 αντίστοιχα.

Περιορισμοί στην καλή προαίρεση - Η συμπεριφορά των πολιτικών

Δύο πολύ σημαντικές συνέπειες:

- 1 Ευθυγράμμιση με προτιμήσεις κεντρώου ψηφοφόρου.
 - 2 Σχετικά αδιάφορο ποιός θα κερδίσει.
- Το ως άνω είναι γνωστό ως το **Θεώρημα του διάμεσου ψηφοφόρου**.

Αποκρίσεις Πολιτικής

- Εξετάσαμε τους περιορισμούς της Οικονομικής Πολιτικής. Πώς ξεπερνώνται στην πράξη;
- Ανεξάρτητες αρχές.
- Επίκριση απο όλο το πολιτικό φάσμα.
- Προβληματισμοί:
 - (1) Αφαίρεση αποφάσεων απο την άμεση πολιτική επιρροή.
 - (2) Δυσκολίες συντονισμού (πολλοί φορείς· π.χ., εποπτεία χρηματοπιστωτικού τομέα στις ΗΠΑ).

Αποκρίσεις Πολιτικής

- Maskin και Tirole (2004): μελέτη επιλογής καθεστώτος διακυβέρνησης (πολιτικοί ή τεχνοκράτες) υπό ατελή πληροφόρηση.
- Δύο περίοδοι.
- Οι πολίτες έχουν πιθανότητα q να ανακαλύψουν την ορθή πολιτική και πιθανότητα $1-q$ να μην την ανακαλύψουν (στη δεύτερη περίοδο).
- **Συμπέρασμα:** ανάθεση σε τεχνοκράτες όταν το ζήτημα είναι υπερβολικά τεχνικό και οι πολίτες είναι μάλλον απίθανο να το παρακολουθήσουν (είτε έλλειψη ενδιαφέροντος είτε δυσκολία κατανόησης).

Σύνοψη

- Αξιοπιστία.
- Ηθικός κίνδυνος.
- Χρονική ασυνέπεια.
- Ο ρόλος της πληροφορίας.
- Η καλή προαίρεση.
- Ο διάμεσος ψηφοφόρος.
- Αποκρίσεις πολιτικής.